

KOCAELİ İKK: "17 AĞUSTOS'UN YIL DÖNÜMÜNDE BİR KEZ DAHA UYARIYORUZ:DEPREM HÂLÂ ÜLKEMİZİN EN BÜYÜK SORUNUDUR!"

TMMOB Kocaeli İl Koordinasyon Kurulu, Marmara Depremi'nin 18. yılı dolayısıyla 16 Ağustos 2017 tarihinde bir basın açıklaması yaptı.

17 AĞUSTOS'UN YIL DÖNÜMÜNDE BİR KEZ DAHA UYARIYORUZ:DEPREM HÂLÂ ÜLKEMİZİN EN BÜYÜK SORUNUDUR!

17 Ağustos 1999 Marmara depreminin üzerinden 18 yıl geçti. 18 yıl önce bugün, merkez üssü Gölcük olan ve beraberinde tüm Marmara bölgesini etkileyen 7,4 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. 17.479 kişi hayatını kaybetti, 45.953 kişi yaralandı, 244.383 civarında konut ve işyeri hasar gördü, ülke ekonomisi kısa zamanda telafi edilmesi mümkün olmayacak derecede etkilendi. Bilançonun yol açtığı acı, depremin toplumsal travma haline gelmesine neden olmakla kalmadı, başta yapı üretim süreci, mevcut yapılar, kentleşme politikası, afet sonrası önlemler, mevzuat olmak üzere yetersizliğimizi, hatalarımızı gün yüzüne çıkardı. Görmezden gelinen, yok sayılan sorunlar dramatik bir olayla varlığını hissettirdi. Ülkemizin jeolojik gerçekliği olarak depremlerle sık sık karşılaşacağımız bilinmesine karşın, deprem gibi bir doğa olayının "asrın felaketine" dönüşmesinin ardından geçen on altı yıl sonra bugün, yaşadığımız çevrenin afetlere karşı daha güvenli olduğunu söylemek mümkün değildir. Son günlerde Karadeniz'den Akdeniz'e, Ege Denizinden Van'a kadar ülkemiz coğrafyasında meydana gelen depremler, ülkemizin olması gereken can alıcı gündem maddelerinden birisinin deprem olduğu gerçeğini bizlere defalarca hatırlatmaya devam etmektedir.

Deprem gerçeği ve Türkiye

Türkiye bir deprem ülkesidir. Topraklarının ve nüfusunun büyük bir bölümü deprem tehlikesi altındadır.

Türkiye topraklarında 1900'lü yılların başından günümüze otuz civarında büyük ölçekli deprem meydana gelmiş ve resmi kayıtlara göre 100.000 civarında insan hayatını kaybetmiştir. Yasa bazında gerekli değişiklikler yapılmamasına karşın 17 Ağustos depremi sonrasında yürürlüğe konan Yönetmelik ve Genelgelerle, güvenli yapılaşmanın ilk adımı olan zemin etütlerinin ve sağlıklı kentleşmenin altlığını oluşturan imar planlarına esas Jeolojik-Jeoteknik etütlerin

zorunlu hale getirilmesi önemli bir gelişme olarak değerlendirilmesine rağmen, afet risklerinin azaltılması açısından yaşamsal öneme sahip bu düzenlemelerin uygulanması ve hayata geçirilmesi konusunda yerel yönetimlerin yeterli duyarlılığı göstermemeleri, hala yeterince ders almadığımızı göstermektedir.

Bu yıl da, 17 Ağustos Depremi'nin yıldönümünün hemen öncesinde deprem gerçeği kendini bir kez daha hatırlatmıştır. Uzunca bir süredir Çanakkale, Manisa, Adıyaman ve İzmir ilimiz, son olarak ta Muğla ilimiz ve ilçeleri depremden nasibini almış, 6,6 büyüklüğünde olan deprem aynı zamanda bir su hareketine (tsunami) neden olmuş. Bodrum ve Datça'da yapılar hasar görmüş, Deniz kıyısında bulunan tekne ve otomobiller üst üste yığılarak çalışamaz hale gelmiş, Can kaybı olmasa da panik ve korku ile koşuşan ve pencerelerden atlayarak yaralanan insanlar olmuştur.

Bugün kişi başına 1.5 m2 yeşilin olduğu; ağacın, ormanın ve su havzalarının yok edilerek boş alanların betona teslim edilen bir kentle karşı karşıyayız. Bu kent 7 ve üzeri deprem bekleyen İstanbul'dur.

Her zaman olduğu gibi bilim ve mühendislik dışı yapılaşma ve kentleşme anlayışı bir tarafa bırakılıp, dere yataklarının yapılaşmaya açılması ve yağın yağmur suyunu alacak toprağın kalmaması ve derin bodrum kazılarının yer altı drenaj sistemini bozması dikkate alınmamakta, yağın yağmur suçlu olarak ilan edilmektedir. Yazılı ve görsel basının büyük çoğunluğunun "çok yağmur yağdı" anlayışıyla konuyu gündeme getirmesi, sorunun doğru bir zeminde tartışılmasının önüne geçmektedir.

Buna rağmen, daha çok rant amaçlı olan kentsel dönüşüm projeleri dışında, deprem kaygısını giderecek adımlar atılamamış, güvenli yaşam sağlanamamıştır. Kaldı ki kentsel dönüşüm projeleri kapsamında TOKİ tarafından üretilen konutlar yapı denetimden muaf tutulmakta, özellikle yoksul ve dar gelirli için üretilen konutların bir iki sene içerisinde niteliksizliği açığa çıkmaktadır.

Mevcut yapı stokuna ilişkin verilerin tahminlere dayandığı vurgulanmalıdır. Çünkü ülkemizin ayrıntılı yapı envanteri yoktur. Dolayısıyla mevcut bilgiler güncellenememekte

ve merkezi düzeyde kamuoyuyla paylaşılmamakta, güçlendirme çalışmalarının hangi düzeyde olduğu, kaç binanın yıkılıp yeniden yapıldığı, okullar, yurtlar, hastaneler başta olmak üzere kamu binalarının mevcut durumu bilinmemektedir. Marmara ve Van depremlerinde sınırı geçemeyen yapı stokumuzun, bir bütün olarak olası depremde ne tür tepki vereceği ise adeta bilinmeze terk edilmiştir.

Meslek Odalarının işlevi

Ancak son birkaç yıldır siyasi iktidar mevzuatta kabul edilemez köklü değişikliklere imza atmış, meslek odalarının toplumsal yarar hassasiyetinden kaynaklanan kamu projelerine müdahale etme kanallarını kapatmış, üyelerini denetlemesini, sicillerini tutmasını, mesleki faaliyetlerini kayıt altına almasını engellemiş, "imzacılıkla" ve sahte mühendislerle mücadeleyi zayıflatmış, bir taraftan da Meslek Odaları üzerinde mali ve idari denetim kurarak vesayet ilişkisini hayata geçirmek istemiştir. Değişikliklerin Meslek Odalarını güçsüzleştirecek ve Oda-üye ilişkisinin zayıflayacak içeriğe sahip olmasının yaratacağı handicap bir yana, mevzuatın yapı üretim sürecini denetimsizliğe mahkum edecek hükümler içermesinin ve siyasi iktidarın Meslek Odalarını devre dışı bırakmasının topluma pahalıya mâl olacağı açıktır.

Anlaşılan o ki siyasi iktidar ne ülkenin deprem gerçeğinin farkındadır ne de mesleklerin ve meslek odalarının işlevini bilmektedir.

Depreme Hazır mıyız?

Türkiye depreme hazır mı? Bu soruya ne yazık ki olumlu yanıt veremiyoruz. Ne deprem önlemleri ne de afet sonrası hazırlığı ikna edici buluyoruz.

Açıkçası ne sorunlar ne de çözüm sırdır. Ne sorunlar değişiyor ne de güvenli yaşam kuracak adımlar atılıyor. Siyasi iktidarın kentleşme ve imar politikaları bağlamındaki yaklaşımı ve doğal afetleri "kader" gibi gören anlayış ne yazık ki endişelerimizi artırıyor. Kentler deprem tehlikesine değil ranta göre düzenleniyor.

Endişeliyiz. Yapı üretim sürecinin endişelerimizi giderecek şekilde sağlıklı işlemediğinin farkındayız. Lakin endişemiz bu kadarla sınırlı değildir. En azından meslek odalarının, üniversitelerin, bilim çevrelerinin, sivil inisiyatiflerin kamu yönetimi tarafından oluşturulacak ortak bir zeminde bir araya gelerek başlatacağı sürecin, tuhaf ki yine siyasi iktidarın yanlış tutumu nedeniyle sekteye uğratıldığını görmek endişelerimizi artırıyor. Mevcut yapı stoku bizleri endişelendiriyor. TOKİ tarafından üretilen büyük konut

projelerinin yapı denetim sisteminden muaf tutulması bizleri endişelendiriyor. Deprem toplanma alanlarının imara açılması, yerel yönetimlerin rant odaklı projeler geliştirmesi ve en az diğerleri kadar önemli olmak üzere deprem tehlikesinin görmezden gelinmesi, toplumsal duyarlılığın törpülenmesi endişelerimizi pekiştiriyor.

Son yıllarda yaşanan depremler, gereken önlemlerin alınması için "bizlere doğanın bir uyarısı" olarak görmek, "geçen her saniyenin çok önemli olduğunun farkında olarak" ivedilikle eksikliklerimizi tamamlamak ve başta deprem olmak üzere ülke jeolojik koşullarının ürünü olan risklere ve teknolojik risklere karşı "etkin ve verimli bir afet yönetim sistemini oluşturmak" zorunda olup, mevcut Yapı Denetim Yasası'nın öngördüğü, ticari yanı ağır basan yapı denetim şirketi ve öngörülen teknik müşavirlik şirketi modeli yerine uzmanlık ve etik niteliklere sahip yapı denetçilerinin etkinliğine dayalı, meslek odalarının sürece etkin katılımını sağlayacak **yeni bir planlama, tasarım, üretim ve denetim süreci modelinin** benimsenmesi gerekliliğini bir kez daha vurguluyoruz.

Bizler geleceğe endişeyle değil, güvenle bakmak istiyor ve bu isteğimizin her daim arkasında olacağımızı kamuoyuna duyuruyoruz.

Ünal ÖZMURAL

TMMOB İL KOORDİNASYON KURULU SEKRETERİ